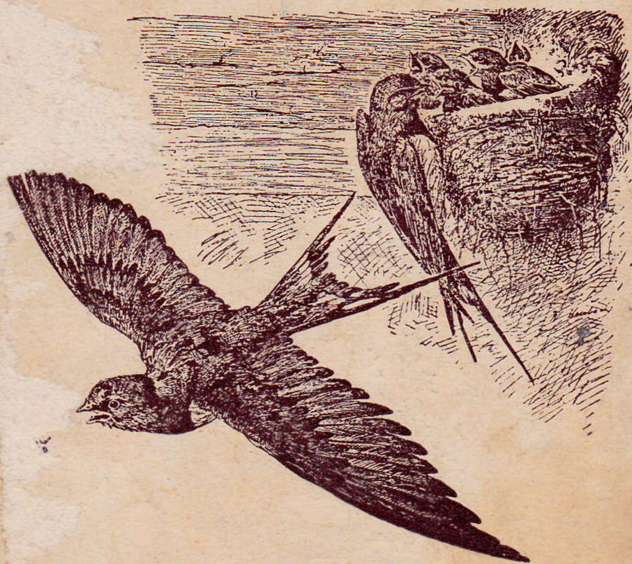
Poštarina plaćena u gotovom. *Cijena 3 Dinara.*

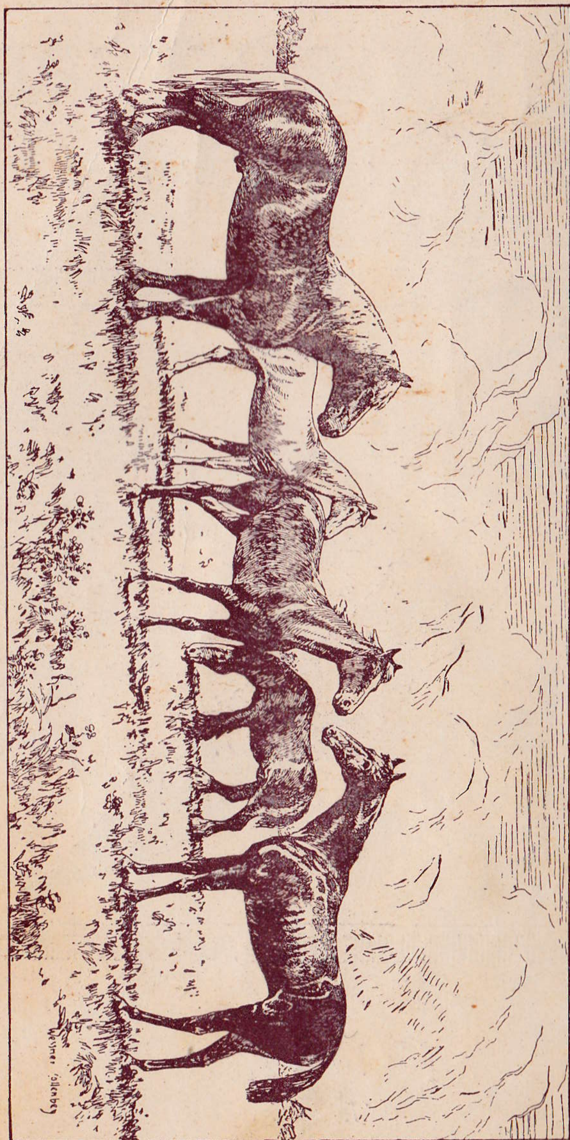
ČAROBNO VRELO

TEČAJ IV. ZAGREB, 15. LISTOPADA 1926. BROJ 2.

OKO NAŠE KUĆE.

(SLIKE IZ PRIRODOPISA)

Konji. (Po redu s lijeva na desno: Belgijanac, arapski konj, pruski, klajdestalski i engleski punokrvni konj.)

TEČAJ IV. ZAGREB 1926 BR. 2.

Oko naše kuće.

Jesen stiže...

Pusta li veselja za djecu u jeseni! Voćnjaci su puni zrela voća: oblijeću ga i ose, kako je slatko i mirisavo, a kamoli ne će djeca! Milota ga je vidjeti! Rumene se jabuke, žute se kruške, modre se šljive posute bjelkastim maškom, pucaju orasi, mirišu breskve. A u vrtu pucaju mirisave dinje i crvene iznutra lubenice od zrelosti. Za krastavce znam da toliko ne marite, pa ni za krumpir, kelj i kupus, osim kad dođe dobro pripremljen na stô.

U vinogradima odjekuje pjesma od jutra do mraka; tu berači beru grožđe, a djeca im dakako pomažu. Pčelari vrcaju med, a gdje se med liže, kako da to bude bez djece? U poljima beru kukuruz; djeca traže mliječnjake ili pečenjake ili si opet lijepe kukuruzne brkove i bradu i sigraju se odraslih ljudi.

I u cvjetnjacima nađe se još dosta cvijeća. Djeca ga beru i kite se, a treba da koju kiticu ponesu i u školu svome učitelju ili učiteljici; znate, da u jeseni počinje škola. Pa i tome se djeca vesele. Čut će opet koju lijepu priču, naučit će naizust koju pjesmicu, pa i zapjevat će punim grlom:

»Jesen je draga svakome stvoru,
U njoj nam svega daruje Bog . . .«

Odlazak ptica selica.

Što li su se užurbale naše drage laste, pa oblijeću oko crkvenoga tornja? Imade ih sva sila kao da su se sakupile iz cijele okolice. Sve nešto živahno čavrljaju kao da imadu nekakav dogovor, kao da se spremaju nekuda na daleki put.

I ne preostaje im drugo već da odu od nas: skapale bi od gladi, jer će im ponestati hrane. Približava se zima, a onda će se muhe i mušice zavući u svoja zimska skrovišta. Jadne laste bi ostale bez hrane, zato se sele daleko preko mora u tople južne krajeve, gdje snijeg nikad ne pada. Dok u nas puca drveće od zime, tamo se sve zeleni i cvate. I naši pjevači slavuji takoder će za njima, a i nekoje druge ptice, koje se hrane crvićima i kukcima. Rode i ždralovi hrane se žabama i zmijama, koje su se takoder zavukle duboko u zemlju i u mulj. Iz mulja bi ih još nekako izvukli, no što će onda, kad se uhvati led i kad se zemlja zamrzne? Nema druge, već valja i njima poći »s trbuhom za kruhom«, kako se veli, zato se i oni sele u južne krajeve. I dok kod nas u zimi fijuče studen vjetar i zavijava puteve i klance snijegom, dotle se naše ptice selice časte na toplom jugu crvićima, kukcima, mušicama, žabama i zmijama. Bilo im prijatno!

No majstoru vrapcu nije ni na kraj pameti, da se otpravi na tako težak i dalek put. Vrabac nađe i u zimi hrane za svoj želučić: koje zrno pšenice u tuđem hambaru ili ukrade koje zrno ječma kokošima, pa s njima dijeli, što nije ni žeo ni sijao. Pa i u konjskim jaslama bit će po koje zrno travke. Sjenice također ostaju kod nas, jer posvuda nađu sjemenki i bobica, a vrane i gavrani šuljaju se za oračem i traže crviće, koje je plug izorao, a kad se zemlja zamrzne, kljuvat će kukuruzovinu. I ševa krunčica nas ne ostavlja; kad zapane snijeg, skakutat će po puteljcima, koje preprte ljudi, pa će tražiti, nije li djeci ispala koja mrvica iz torbe. A vi djeco, budite milostiva srca, pa im bacite koju mrvu hljeba, neka se nahrane sirotice male.

Dalek je put, što ga prevale ptice selice, pa im za to trebaju čvrsta krila. Vrabac i sjenica ne bi mogli s njima sve kad bi i htjeli, jer bi malaksali u lijetu. Treba da lete dane i noći preko dolina i bregova i širokih mora, dok prispiju u svoje zimsko boravište. Putuju obično u velikim jatima; ljepše je u društvu. A kad kod nas snijeg okopni, vratiti će se opet u svoj stari kraj, u svoj mili zavičaj. Tu su savile gnijezda, tu je njihova domovina. Putovale sretno naše drage ptice selice!

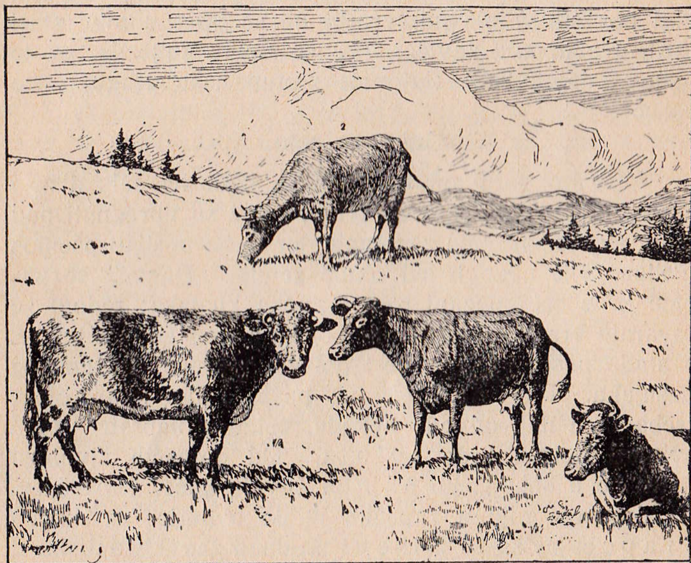
Jutro na selu.

Tek što zora zabijeli, već se ljudi na selu dižu i kreću na rad. Konji i volovi već su upregnuti pod plug: sve je spremno za oranje, jer treba posijati pšenicu bjelicu prije nego li led okuje zemlju. Domala se začuje kroz selo pucanj biča i zveka klepaka; redom se otvaraju vrata na dvorištima — krave i telad izlaze, a stado postaje sve veće i polagano kreće do seoskog pašnjaka. Iovce kreću na pašu, a tko ima koze, treba da i njih odvede nekuda, neka se nabrste. Pa i svinjari tjeraju krda svinja. Od domaćih životinja ostat će u selu samo psi, da čuvaju kuće, i mačke, da dremaju gdje u zapećku ili da hvataju na krovu vrapce, jer su se miševi po danu zavukli duboko u svoje rupe.

Krava.

Što bi djeca, da ponestane mlijeka! A najviše mlijeka nam daje krava, pa je zato ljudi od svih domaćih životinja najviše cijene. Za siromašnije ljude krava je prava hraniteljica: ona im daje ne samo mlijeko, već se od mlijeka dobiva i sir i skorup (vrhnje), od skorupa maslac, od maslaca maslo. Sve se to može u gradu dobro prodati, pa tako seljaci dođu do novaca, da mogu kupiti druge hrane i da se mogu obući i odje-

nuti. I meso od krave (govedina) ukusno je, pa se mnogo troši, osobito u gradovima. K o ž u kožari učine, pa eto obuće; od l o j a se prave svijeće lojanice i s a p u n, a c r i j e v a se nadjenu isjeckanim mesom, pa eto kobasica. Rataru vuče krava kola i plug, a daje mu i izvrsno dubre za njivu. Jednom riječi: krava je najkorisnija domaća životinja. Hajde da je malo pobliže promatramo!

Krave na paši.

Krava nije tako hitra i okretna kao konj, ali je ipak v e l i k a i j a k a. Ne boji se ona svake šuške, jer ima na glavi dobro oružje — čvrste rogove. Kad hoda, staje samo na dva prsta, koji su obuveni u p a p k e, da ih ne izrani na tvrdu i oštru tlu. Ako joj u ljetu dosađuju muhe, lako ih otjera r e p o m.

Jeste li kada gledali, kako krava pase? Ne će ona svake trave, već samo onu, koja joj prija. Travu pre-

poznaje po n j u h u, pa zato i onako duva kroz nozdrve. Odgriza cijele čuperke trave, koje smota dugačkim, hrapavim j e z i k o m, odgrize prednjim, oštrim zubima s j e k u t i ć i m a i jezikom strpa u usta, gdje opet k u t n j a c i hranu žvaču. Ne prožvaču hranu sasvim, pa takova napola prožvakana hrana ne ide u pravi želudac, nego u b u r a g. A zašto ona odmah dobro ne prožvače hranu, pitat ćete? Eto zato, jer nema dosta vremena. Da vas, djeco, upitamo, čega biste više mogli pojesti, salate ili mesa, svaki bi mi od vas odgovorio: pa razumije se — salate. Eto tako je i kod krave! Krava se hrani travom, pa treba mnogo hrane za svoje golemo tijelo i zato ne dospije da hranu dobro prožvače, već je samo trpa u se. Žvakat će poslije. Jeste li kada gledali kravu, kad mirno leži na pašnjaku ili u staji, pa neprestano melje i žvače? Velimo: krava p r e ž i v a. Iz buraga naime hrana ide u k a p u r u, gdje se dobro nakvasi, pa se onda vraća natrag u usta, gdje je krava iznova dobro prožvače, a onda ide istom u pravi želudac, gdje se prokuha. Takove životinje zovemo: p r e ž i v a č i.

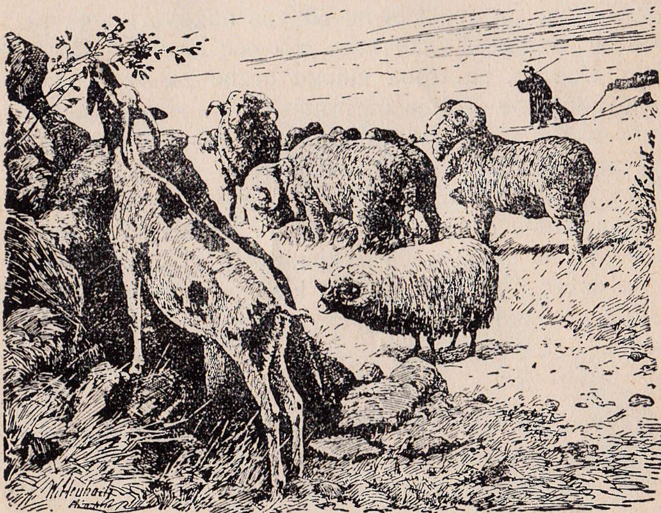
Ovca.

Ovca je vrlo p l a š l j i v a životinja. Od bilo kakvoga šušnja poplaše se ovce, a bljesne li ili udari grom, gotovo da izgube glavu. Može da im gori krov nad glavom, one će samo blejati i prije će žive izgorjeti nego li izaći kroz otvorena vrata napolje.

Ako promatrimo ovčije tijelo, ne ćemo se čuditi, što je tako plašljiva i što je uvijek tužna i zamišljena kao čovjek, kojemu su potonule lađe s blagom. Ovca n e m a n i k a k o v a o r u ž j a z a o b r a n u. Slabo njezino tijelo čini se samo stoga nešto jačim, jer ovca ima d e b e l u v u n u. Kad je o s t r i g u, vidi se, kako je slaba. Prsti na nogama su joj obuveni u p a p k e, da ih ne izrani, kad pase i vere se po kamenju. O v a n ima s a v i n u t e r o g o v e te može da nešto jače udari, osobito kad se za-

leti, ali je i to preslabo oružje za obranu. Ovan vodi ovce (»ovan prehodnik«): kuda ovan, tuda i ovce. Stane li ovan, zaustavi se cijelo stado, u kojemu višeput ima i preko stotinu ovaca. Padne li on u kakovu provaliju, poskaču i ovce za njim. Pamet im je dakle slaba.

Ovca pase travu i p r e ž i v a kao i krava. Ljudi je hrane poradi vune, mlijeka i mesa. Vuna se striže dvaput u godini. Od v u n e prave ljudi s u k n a za topla

Koza i ovce na paši.

zimska odijela, pletu čarape i prave b i l j c e (lički jorgani). Od mlijeka se pravi izvrstan o v č j i s i r, od l o j a s v i j e ć e i s a p u n, od c r i j e v a s t r u n e z a g u s l e, a od k o ž e f i n e r u k a v i c e. Kakvo je ovčije m e s o, znate i sami, ako ste kada jeli na ražnju pečenu janjetinu.

Ovce drže osobito u brdovitim krajevima, jer se tražeći hranu popnu lako i na visoke bregove. Ne treba

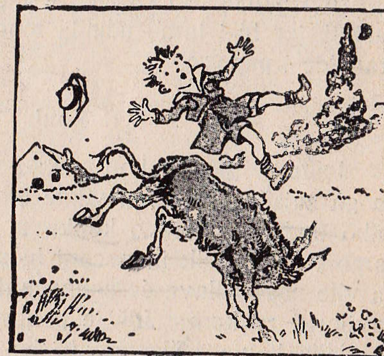

ovca mnogo hrane, a zadovolji se i s mršavom hranom, pa ih drže lako i siromasi. Korisna je to i mila životinja, pa je djeca vole, a osobito mladu jagnjad.

Koza.

Kozu ljudi s pravom zovu »kravom siromahâ«, jer daje prilično mlijeka, a lako se prehrani. Brsti sve do čega dođe, pa ni krompirovu cimu ne mimoiđe. Obijesna je i živa: prava jogunica! Penje se na svaku hrpu kamenja i na svaki grm, očima vrti na sve strane, a ušima striže kao da hoće sve čuti i vidjeti. A to se ona vrti i ogledava, ne bi li gdje spazila što za svoj želudac.

Brsti vrlo lakomo. Hranu samo na pô prožvače, pa p r e ž i v a kao i krava. I zubi su joj kao i u krave. Ne zadržava se koza dugo na jednom grmu: malo ovdje, malo ondje, pa sve dalje i dalje kao da se boji, nebi li joj što izmaklo. Za druge koze ne brine se ni najmanje; ne drži se ona društva kao ovca. Zalutati ne će tako lako, jer izvrsno pamti mjesta, kuda je jednom prošla, pa se istim putem i vraća. Za veranje služe joj izvrsno v i t k e i č v r s t e n o g e obuvene u p a p k e, koji su tako udešeni, da se njima može prikvačiti za kamenje i žilje. Kako je obijesna popet će se i na krov staje, ako je nizak. T i j e l o j o j j e v i t k o i g i b i v o.

Jogunast jarac.

Na glavi ima n a t r a g u v i j e n e r o g o v e, pa ne može da ubode, ali može živo da udari. Ni dugačkog repa nije joj Bog dao, jer bi njime sve smlatila, pa bi joj bio samo

na nepriliku kod veranja kroz grmlje i šikarje. Dobro je to, što se ona izvrno vere i provlači, jer je mogu držati ljudi i u krševitim krajevima, gdje se krava ne bi mogla uspeti na svaku pećinu, a ne bi tamo za nju ni bilo hrane.

Koza je vrlo svojeglava i jogunasta, a još je jogunastiji bradonja jarac. Znate li onu pripovijest o lijenome Jaši i jarcu? Čuvajte se jarca, jer on može žestoko da grune čelom čovjeka, kad se naljuti. I mali jarići vrlo su nestašni i veseli.

Kozu ljudi drže poradi mlijeka. I ako je vole, u vrt ju ne puštaju, jer bi pobrstila sve, do čega bi došla, pa bilo to i najljepše cvijeće. I u mlade šume ne valja je puštati, jer bi i tamo učinila mnogo štete brsteći mlade grančice i pupove.

Konj.

Jeste li gledali konja, kad čeka svoga gospodara, da ga zajaše ili da mu vikne hio! pa, da povuče kola, kako onda nestrpljivo kopka nogama i rže? Dosta je samo jedan povik ili pucanj biča, pa će pojuriti kao da ga vile nose. Glavu će ponosno dići u vis, a griva će mu zavijoriti zrakom. Još je ponosniji kad nosi jahača.

Nije konju teško trčati, jer mu je tijelo vitko a noge dugačke, čvrste i gipke. Sve je na njemu kao stvoreno da trči. Zemlju dodiruje širokim rubovima vrlo čvrstog rožnatoga kopita, pa nogu ne izrani ni na tvrdu tlu. A da mu ne naudi ni oštro kamenjej, kovač mu na kopita prikuje željezne potkove. — Dobro potkovan konj može vući i velike terete.

I konj se hrani travom, no osobito voli zob i ječam. Hranu ne preživa, zato je odmah dobro prožvače. Zob i ječam daje se ponajviše onim konjima, koji treba da mnogo i brzo trče.

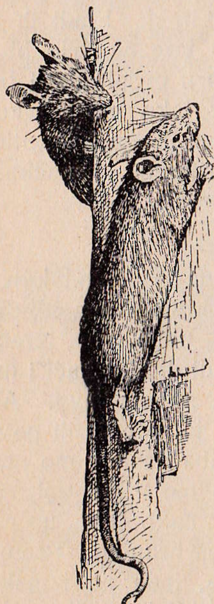
Djeca vole konje, ali treba da ostanu kod svojih drvenih konjića, a pravim konjima neka se previše ne

približuju, jer bi mogla ljuto nastradati. Konj može kopitom žestoko da udari, a znade i ugristi; zato se čuvaj! Mnogo mu dosađuju muhe, pa neprestano mlati kitnjastim repom. Zato mu ga Bog i dao.

Miš.

Jeste li kadgod u noći slušali miša, kako struže zubima dasku u ormanu, vrata ili pod? Čuti ga možete, ali ga u mraku nevidite, jer ga siva boja kože čini uveče nevidljivim. Ako upalite svijeću, već je delije nestalo. Vidjet ćete možda još samo rep, koji je prilično dugačak, pa ćmo po redu pogoditi, tko je to utekao u rupicu. — Glođe i najtvrđe drvo, a probuši kao drski provalnik i najtvrđi zid, samo da se uvuče u kuću; to je čovječji sustanar, koji nikad ne plaća stanarine. Za glodanje mu služe 4 zuba glodnjaka: dva ozgo, dva ozdo. Ti zubi su sprijeda i neprestano rastu kao i nama nokti, pa ih prikraćuje glodanjem. Zato i glođe višeput drvo jedino zato, da si prikrati zube, jer bi mu inače smetali. Najviše ipak glođe zato, da napravi rupicu, pa da se ušulja kao pravi kradljivac u ormar, gdje ima slanine ili što slična pa da omasti brkove.

Miševi se penju na vreću.

Kao i svi kradljivci tako i miš izlazi najviše u noći iz svoje rupe.

I ako je mrak, miš vidi, jer ima izvrsne oči. — Čim što šušne, eto ga u rupi! I sluh mu je vrlo tanak, fin. Što ne vidi, to nanjuši n. pr. slaninu; da metneš

ozgo dva drvena poklopca, on će ih probušiti, pa gdje bilo. Uspet će se, ako ustreba, i na ormar, jer se izvrsno penje i po glatkoj daski. Pri tome mu pomažu oštre pandžice na prstima, kojima se zakvači, i rep dugačak, tanak i skoro bez dlake, kojim se podupre. Prišulja se iz rupice tiho i nečujno, i zato velimo: »Tišina je, da bi se mogao i miš čuti!« I ne vidiš ga lako, jer je crno-sive boje.

Miševe ne volimo vidjeti u kući, jer nam prave štetu. U hambaru grizu pšenicu, na tavanu slaninu i vreće, u smočnici sir, na polici knjige i t. d. Ljudi ih na svakojake načine tamane. Da ih ne tamane, bilo bi ih sva sila, jer se silno množe. Love ih u mišolovke i truju, no trovanje nije najzgodnije, jer tako može i koja domaća životinja da nastrada. Tamane ih i nekoje ptice, osobito ćuk, no najveći su miši neprijatelji — mačke.

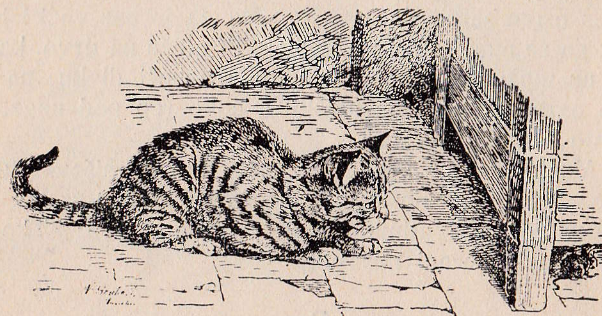
Mačka.

Mačka je krvni neprijatelj miševa. Gdjegod kojega stigne, zadavi ga bez smilovanja. Gdje ih ima mnogo, zadavi na dan i po 20, a koliko je to na godinu, izračunajte sami, ako umijete. Zato je i ljudi drže u kući i maze, a maze je i djeca, jer umije, da se umiljava. Ako gdjekoga i ogrebe, bit će zato, što ju je naljutio ili povukao za rep. Brzo se udobrovolji; treba da je samo malo pogladiš po leđima, već prede od miline i zadovoljstva.

U lov na miševe kreće mačka u svako doba, no najviše noću, kad miševi izlaze iz rupe za hranom. Premda miša štiti u noći njegova siva boja, ipak ne izmakne oštru mačkinu oku. Jeste li kad vidjeli mačje oči u mraku, kako u noći sjaju u kakvome budžaku kao dvije zelenkasto-žute žeravice? Da ne znate, što je to, preplašili bi se misleći, Bog zna što. Po danu se nimalo ne sjaje, već su baš takove zelenkaste boje kao i u mnogih ljudi. Ipak se i po danu vidi na njima nešto osobito. — Poznato vam je, da o podne u ljetu kad sunce najjače

sija, zatvaramo kapke na prozorima, da ne ulazi previše svjetla u sobu, a pod večer otvaramo kapke, da nam što više svjetla uđe u sobu. Što su na sobi kapci, to je u mačke zjenica u oku. Ako gledate zjenicu o podne, vidjet ćete, kako se stisnula te je vidjeti kao crna crtica, a u noći se raširi tako da šarenice skoro ni nema nego samo velika zjenica, koja se zato tako raširila, da što više svjetla uhvati, jer ga malo ima. Ali i to malo mački je dosta, da vidi u noći. Sluh joj je izvrstan, pa dobro razlikuje i najmanji mišićev štropot. Njuh im doduše nije osobit, premda odmah nanjuše mlijeko, ali im zato mnogo pomažu brkovi, što su oko nosa i dlake iznad očiju, da se ne udare u mraku o što.

Mačka vreba miša.

A sad da čujemo, kako uhvati miša. Evo kako. Tiho se prišunja k rupici i čeka. Kad mišić izleti, skoči mu na leđa i ščepa ga oštrim i savinutim pandžama tako nemilo, da mu kosti pucaju. A kako to, da je nije čuo, kad je došla? Eh zato, što se prišunjala na prstima, koji su kao baršun mekani, a pandže je uvukla u udubine, da ne zapne u hodu. Ako vas je kad ogrebla, znat ćete, kako su u nje oštre pandže. Tim pandžama ščepa miša, a zubima ga kolje i davi. Za klanje ima četiri velika i oštra očnjaka ili koljača. Sprijeda ima sjekutiće, a iza koljača kutnjake. Među kutnjacima ima

svega četiri oveća zuba, kojima plijen trga ili dere, pa se zato zovu d e r a č i. Deračima može i manje kosti mrviti. No često se s mišićem sigra prije nego li ga zadavi, a to je vrlo okrutno. Pokuša li jadni mišić, da uteče, uzalud mu sva muka, jer je ona brža od njega. Trči izvrsno; noge su joj visoke i jake, pa može daleko odskočiti.

Ne hvata mačka samo miševe, već i vrapce, pa i korisne ptice. Vrapce občno hvata, kad na drvetu spavaju. Oštrim pandžama prihvaća se za deblo drveta, a repom kormani kao veslom, pa se za tren oka popne na drvo. Dok se jadni vrabac prene oda sna, već je prekasno, jer je u mačjim pandžama.

S psom se rijetko slaže. Ma da je pas veći i jači, ipak ga se mačka mnogo ne boji. Ili uteče na drvo, kamo pas ne može, ili savije leđa, nakostriješi dlaku, pa ga živo ogrebe šapom po njuški, a ćuko rep pod noge, pa slavno uzmakne.

Mačku držimo u kući, da nam tamani miševe i parcove. Kad nema posla, zavuče se na toplo i prede. — Korisna je to životinja, pa se s pravom veli: »Tko ne hrani mačke, hrani miševe!«

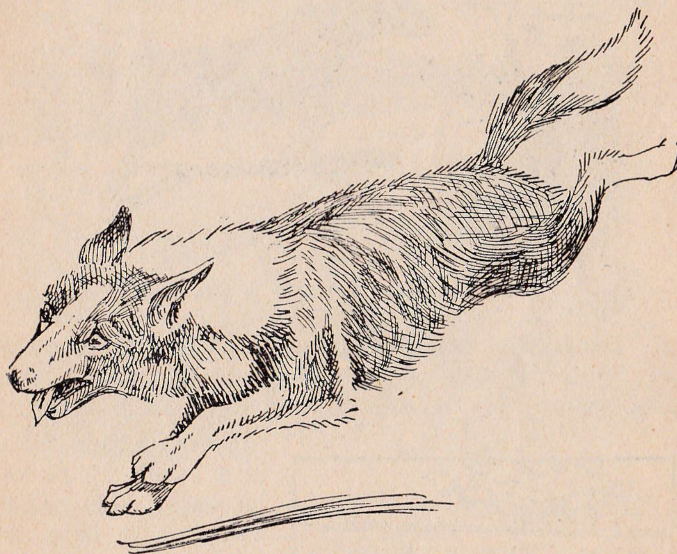
Pas.

Mačka čuva kuću od kućnih kradljivaca — miševa, a pas lovi kradljivce, koji se noću šuljaju u dvorište, da otmu gospodaru njegovu muku.

Kradljivci se tiho šuljaju u dvorište u noći. Ima takovih nepoštenih ljudi, a može to biti i lisica, koja se zaželjela kokošjega mesa. Čim pas čuje noću čije korake, odmah zalaje i upozori gospodara, da se netko vrze oko kuće, pa neka bude na oprezu. No čovjeka je lakše čuti nego lisicu, koja se umije tiho šunjati kao mačka, pa je pas ipak dobro čuje. Višeput se čini kao da spava, pa opet čuje, jer je san u njega lagan, a s l u h i z v r s t a n. No što onda ako gospodar tvrdo spava, pa ne

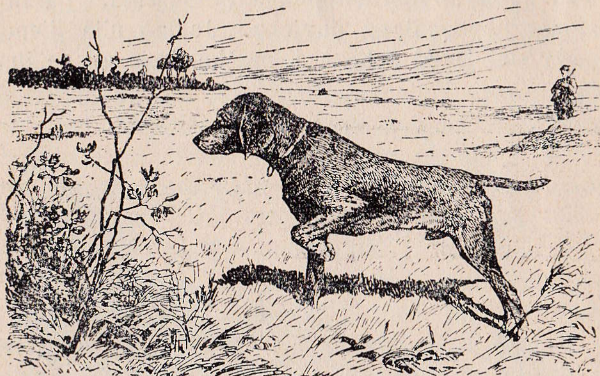
čuje? E, onda će pas sam obračunati s kradljivcem. Njegovi su z u b i č v r s t i i o š t r i, a čeljust jaka, da može i kosti mrviti. Uza to je pas neustrašiv i svome gospodaru v j e r a n d o s m r t i, pa ne uzmiče tako lako. Uopće nema prema strancima povjerenja, pa laje na svakoga nepoznatoga čovjeka. Jedino nije lijepo, što napada slabije od sebe t. j. mačke, koje ga se ipak ne boje.

Pas vučjak trči.

Pas je pametna životinja. Svašta može da nauči. Posebnu vrst pasa nauče lovci, kako će istjerati zeca, prepelicu ili lisicu iz njihova skrovišta i dotjerati pred pušku. Takovi se psi zovu »l o v s k i p s i«. Psu kod toga najviše pomaže n j u h; zato u zdrava psa njuška mora biti vazda vlažna. On nanjuši zečji trag, a po tragu nađe i zeca. Svaka životinja ostavlja za sobom

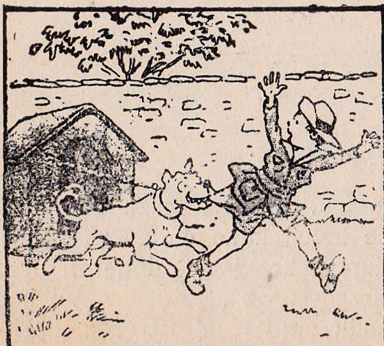
posebnu duhu, koju pas dobro pozna, jer ima izvanredan njuh. U zdrava psa mora da bude njuška uvijek hladna i vlažna. Kojim putem on jedamput prođe, taj ne zaboravlja.

Pas prepeličar nanjušio je jarebicu.

Zec bi psu utekao, kad pas ne bi imao hitre noge. Kad trči, staje na prste, da bude što gipkiji i lakši, a na prstima ima debelu kožu ili žuljeve, da ih ne izrani.

Djeca se rado sigraju s psima, ali ne valja, da se dadu njih lizati i da ih ljube, jer pas može prenijeti ljutih bolesti. I on sam više puta pobijesni, osobito ljeti, pa grize sve do čega dođe. Kad bijesan pas ugrize čovjeka, čovjek pobijesni i umre u velikim mukama, ako se odmah ne liječi.

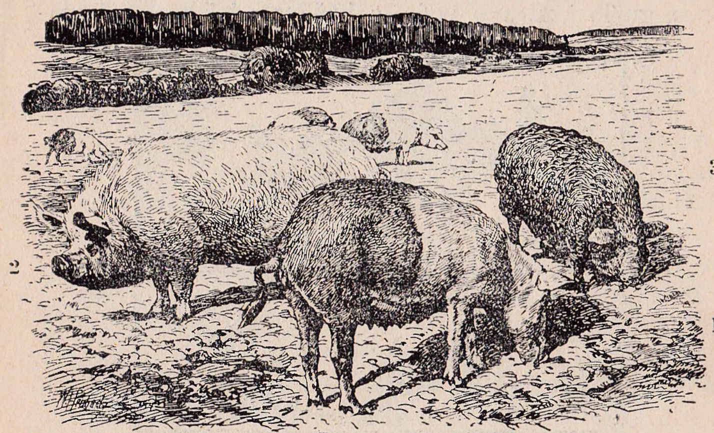

Čuvaj se psa!

Svinja.

Sjećate li se, kako su pred Božić tužno cvilile svinje po svem selu? A što su skrivile ljudima, da su ih tako nemilosrdno klali? Malo pa ništa! Ni krive ni dužne zatvorili su ih u tamnicu, u kotac, obilno su ih hranili, pa su se preko mjere udebljale. Našto im sve to, kad ih iza toga čeka nemilosrdni mesarski nož. Kad ju raščinjaju, domaćica jedva čeka, da mesar razreže salo, pa da vidi, bude li dosta masti za zimu, a i mesa.

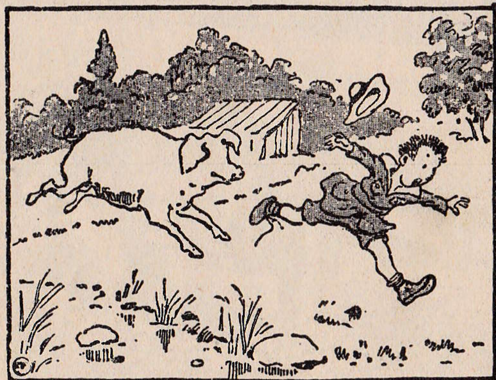

Svinje ruju. (1. Obična svinja. 2. Engleska pasmina Jokšir. 3. Bakonjska pasmina.)

Meso i mast je uzrok, da je svinja tako jadno svršila svoj kratki život. Pa da vidimo, kako je to ona živjela!

U mladosti bilo joj je lijepo, jer je slobodno trčkarala po pašnjaku s drugim svinjama. Što su samo načinile od one zelene tratine! Svu su izrovale uzduž i poprijeko, a bez ikakova rala. Svinja nema rala, ali ima rilo ili surlu. Glava joj i onako visi prema zemlji; tek se malo sagne, pa se zabode u tratinu ili u kakovu kaljužu. Više puta se u ljetu i cijela zavali u kaljužu i

rokće od miline, kako joj godi i kako je hladi. Pa i ne izađe tako prljava, kako bi mislili, jer ima po sebi debelu dlaku, č e k i n j e, a s te dlake se blato oklizne. Nešto ipak zaostane, pa zato i velimo prljavu đaku, da je »prljav kao krme«. U blato se zavali i kad je hladnije, pa ipak ne prozebe, jer je čuva od prehlade d e b e l a k o ž a i s a l o ispod kože.

No zašto ruje zemlju? Prije zato, što nije nikad dosta sita, pa uvijek traži hranu. Zato se i udeblja tako. Ne probire mnogo. Ždere sve do čega dođe: korijenje, crve, gnjilo i zdravo voće, a koštice od šljive pod nje-

I svinja može ujesti!

zinim čvrstim zubima samo praskaju. Zato mogu i siromašni ljudi lako ishraniti i utoviti svinju tako, da više puta ne može ni stajati na nogama. N o g e s u j o j k r a t k e. Na nogama ima po četiri prsta. Treći članak svakog prsta obuven je u p a p a k. Svinja staje samo na dva donja papka.

Svinjsko m e s o dobro se osoli i suši u dimu, pa se može dugo uzdržati zdravim. C r i j e v a se nadjenu sitno izrezanim mesom ili krvlju i kašom, pa eto kobasica,kojima se djeca toliko vesele. Bilo im prijatno!

Na dvorištu.

Naša majka ima puno dvorište ž i v a d i: k o k o š i, p a t a k a, g u s a k a i p u r a n a. Kad im ujutro baci kukuruza ili ječma, nastaje čitava graja: svi se sjate, koji će ugrabiti više zrna i strpati u svoju volju. Prikrade im se i koji g o l u b, da im pomogne, a ni majstor v r a b a c ne izostane, i ako ga nisu zvali; on se sam ponudi.

Kokoši, patke, guske i purani su naše d o m a ć e p t i c e, ili, kako velimo, to je naša p e r a d. Svi su nam oni od koristi, pa ih zato i hranimo.

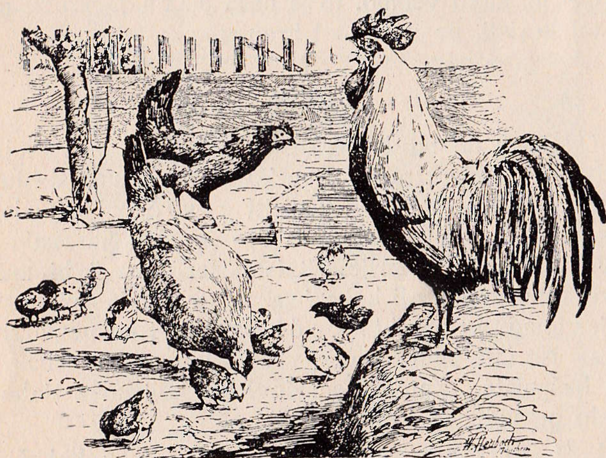
Kokoši.

Od jutra do mraka kokoši neumorno č e p r k a j u i po dvorištu nešto traže. Svatko će se odmah dosjetiti. da traže hranu, a to su različiti c r v i ć i, l i č i n k e i k a k v o z r n c e s j e m e n a, što je slučajno palo na zemlju. Čovjeku bi prije oči iskočile, nego li bi našao takvo sitno zrnce, ali kokošima to ne zadaje velike muke, jer imadu vrlo o š t r e o č i, pa vide i posvema sitna zrnca. No čim padne mrak, već su kao slijepe i ne vide ama baš ništa. Zato i vele čovjeku, koji noću slabo ili nimalo ne vidi, da ima »kokošje oči«.

I za čeprkanje treba prikladna oruđa, a kokoši ga i imadu. To su č v r s t e n o g e i na njima č e t i r i p r s t a; tri su okrenuta naprijed, a četvrti je straga, da kokoš čvršće stoji. Na prstima su čvrste p a n d ž e, koje upravo i služe za čeprkanje. No kad se kvočka razljuti, može tim pandžama da i ogrebe, ako i nijesu tako oštre i dugačke kao u mačke.

Ma da kokoši umiju dobro prevrtati zemlju, ipak ih ljudi ne puštaju u baštu, jer bi učinile mnogo štete. No ako ograda nije dosta visoka, kokoš će je preletjeti, pa eto belaja! Ne može baš da leti ni visoko ni dugo, jer su joj krila prekratka, a ona sama preteška.

Slabo bi se kokoši nasitile, kad bi živjele samo o onom, što iščeprkaju. Svaki dan im treba baciti hrane: kukuruza ,zobi, ječma, a ni pšenici baš ne prigovaraju. Jedu i različite kukce n. pr. hrušteve, samo moraju oštrim kljunom otkidati komadić po komadić, dok zrnje progutnu čitavo. Prija im i zelenje na pr. salata, pa i kuhani krompir. Mogu dosta pojesti, a ipak im je ž e l u d a c m a l e n. Kako to, pitat ćete. Eto tako, što imadu prije želuca pod vratom spremište za hranu, a to

Kokoš, pijetao i pilići.

je v o l j a. U volji se hrana nakvasi, pa onda iz volje ide pomalo u pravi želudac, u onaj, što ste ga već sigurno imali kuhana na tanjuru, pa ste mogli vidjeti, kako je čvrst i mesnat.

A zašto kokoši, kad piju vodu, neprestano pogledavaju nebo kao kakvi zvjezdoznanci? To je zato, što ne mogu srkati vodu kao mi. Kokoš napuni najprije donji dio kljuna vodom, a onda glavu diže u vis, da se voda izlije u grlo.

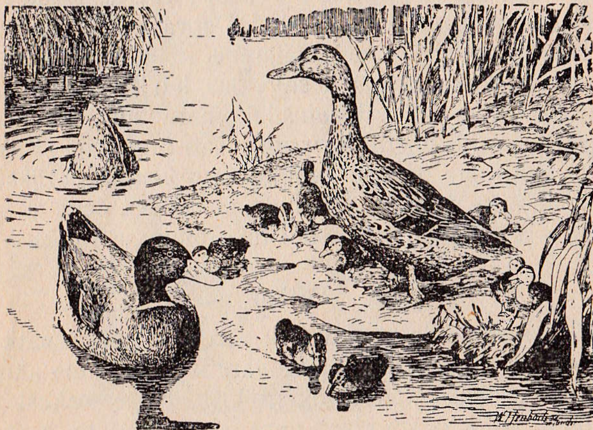
Kakova li veselja za djecu, kad se izlegu prvi p i l i ć i! Kako su lijepi i nježni — kao pahuljice. Pa i odmah trče, čim se izlegu, ti mali p o t r k u š c i. Djeca bi se najvoljela, da se čitav dan sigraju s njima, kad bi to k v o č k a dala. Vazda se nešto ljuti i kostruši, pa ako koje samo dodirne, skočit će ti u oči. I macan je već osjetio njezinu srdžbu, kad se nešto previše približio piletu misleći tobože, da je vrabac, ali ga je kvočka naučila, da razlikuje pile od vrapca!

Svi znate, zašto ljudi hrane kokoši, jer se po koje kuhano kokošje j a j e nađe i u vašoj torbi, a možda i koji batak pečenog pileta ili pijetla. Dobra kokoš iznese do 150 jaja na godinu, a vi izračunajte, koliko to vrijedi! — Znate i to, kako kokoš u sav glas k o k o d a č e, kad snese jaje, kao da sav komšiluk mora znati za to. A znate i to, kako pijetli dozivaju jedan drugoga: »Kukuriku!« i kako se ponose velikom crvenom krijestom, ostrugama na nogama, i kitnjastim repom, čega u koke nema. Pa neka im! Što tko ima, onim se i diči.

Patka.

Kokoš se ne da ni pod živu glavu u vodu, a patka bi proboravila i ljeti i zimi čitave sate u vodi, samo ako joj se pruži prilka. Kad zapljušti kiša, bježe kokoši pod strehu, a patka se iza glasa dere od veselja: to je za nju život! Zna kokoš, zašto se ne da u vodu! Ne prija joj, jer bi joj pokislo perje, pa bi se prehladila. Patka se međutim samo strese i već je suha. Voda se oklizne s njezina perja, jer je masno. Maže ga nekakvim uljem, što ga kljunom istisne iz žlijezde na trtici. Gornje p e r j e je g u s t o i p o l e g n u t o, pa čuva od vode guste p a h u l j i c e, koje su iznutra. To joj je izvrsna odbrana od zime. Jedino su noge gole, no u njima i onako nema mnogo krvi, da bi im tu mogla zima nauditi, kao ni kod kljuna. Pa i m a s t ispod kože čuva je od zime. Ovako dobro zaštićena može da i usred ljute zime pliva po vodi, samo ako nije zamrznuta.

Patka je kao *stvorena za plivanje*. Sve da i hoće, ne bi mogla potonuti, jer je lagana. Laganom je čim perje, u kojem se zadržava uzduh, zatim mast ispod kože, koja je također lakša od vode (— znate da u masnoj čorbi pliva odozgo! —) pa i kosti, koje su iznutra šuplje. Čitavo je patkino tijelo slično plosnatom čamcu. Što su kod čamca vesla to su kod patke *noge*. Smještene su na stražnjeg dijelu tijela, pa njima lako *vesla i kormani*. Između prstiju ima razapetu *kožicu* (*opnu*), koju voda raširi i napne, kad se patka

Patke u bari.

odrine, pa se tako gura sve više naprijed. Velimo, da *pliva*. Noge su joj spretne za vodu, ali kad izađe na suho, vrlo je nespretna; sve se važe s jedne strane na drugu. Velimo, da »gega«. Letjeti ne može ni toliko, koliko kokoš, ama baš nimalo, jer su joj krila premalena.

Nije patka u vodi onako samo od zabave, već od nužde. Vrlo je proždrljiva i skoro nikad dosta sita. Noge su joj nepodesne za čeprkanje, ali joj je zato kljun podesan za *brljanje* po vodi. Ispruži dugačak vrat,

zagnjuri glavu u vodu tako, da joj samo noge i rep vire, pa brlja na dnu po mulju. Kad se opet uspravi, cijedi joj se mulj iz kljuna na sve strane. Kljun joj je na krajevima tvrd, rožnat i nazubljen kao turpija tako, da mulj može iscuriti kroz pukotine, kad se kljun zaklopi. Sve što je tvrdo, zaostane na mesnatom jeziku, koji ima u tu svrhu resice i zubiće. Jezik joj je vrlo osjetljiv, pa odmah raspoznaje, što vrijedi za pačji želudac, a što ne. Katkada naumice progutne kakav kamičak ili zrnce pijeska, jer to služi želucu za mrvljenje hrane. I pačji želudac je žilav, pa mu to ne će nauditi.

Ni patki ne dostaje ona hrana, što je sama nađe, pa je moraju hraniti ljudi kao i ostalu živad. Njihove rođake divlje patke u svemu su joj slične, samo što se one prehrane same i što mogu dobro letjeti.

Eto tako boravi dane pitoma patka, dok i ona jednoga dana ne zapliva po masti mjesto po vodi. *Meso* joj je vrlo tečno, a *pahuljicama* ljudi pune jastuke.

Guska.

I guska voli u vodu kao i patka, ali ipak rado boravi i na suhu, da *čupka kljunom travu*. Nije onako nespretna na suhu kao patka, jer su joj *noge jače i smještene upravo u sredini*, pa čvrsto stoji, a i potrčat će, ako je tko potjera. Znate i sami, kako znade gusak potrčati za vama, kad prolazite mimo njegovih malih guščica, a mogao bi vas kljunom i žestoko uštinuti. No kljun im ne služi toliko za obranu, koliko za čupanje trave. Ako i voli guska vodu, ipak je trava mami na suho. Nije guska onako nespretna na suhu kao patka, jer su joj *noge čvršće* i smještene *u sredini trupa*, pa čvrsto stoji. I potrčat će, ako baš ustreba. Znate, kako gusak može trčati za vama, ako se odviše približite malim guščicama, a mogao bi vas kljunom žestoko i uštinuti. Kljun je guščji oštrih rubova, rožnat i čvrst, a to im i treba za odgrizanje trave.

I guska maže svoje perje uljem kao i patka, da ne prokisne; osobito da ne prokisnu guste, mekane pahuljice, koje štite tijelo od zime. Leti prilično, jer su joj krila velika i čvrsta, samo ne može dugo letjeti. No ako se ugoji, ne može da se digne u vis, jer je preteška. Divlje guske, kojima je naša pitoma guska posve slična, izvrsno lete i poredaju se pri tom u slici klina. Možete ih često čuti u zimi, kako visoko negdje u uzduhu gaču.

Gusak se razljutio!

Guske hrane osobito u onim krajevima, gdje ima dosta vode i gdje su veliki pašnjaci. Tamo se othrane malim troškom, pa eto u zimi pečenke i topla perja za perine!

Vrabac.

Kokošima kod ručka prikrade se često nezvan gost i stane se bez pitanja odmah častiti žitom. Ako vam još kažem, da se obazire na sve strane, ne šulja li se otkud mačka ili da ga kokot ne kvrcne po mudroj glavi, dosjetit ćete se, da je to majstor vrabac.

I jest, majstor u svakojakim mudrolijama. Vazdan viče: živ! živ! kao da se raduje samo tome, što je živ, a za drugo si glave ne tare. Nije ni lijep ni ružan, ni velik ni premalen, ali je ovejanac prvoga reda. I mora da bude takav, kad ga sa svh strana okružuju sami neprijatelji: iz vazduha vreba na nj kobac, sa drveta mačka, u zimi ga mori glad i studen, a i nestašni dječaci rado siromaha gađaju kamenom. Sve on to preturi. Krila su mu preslaba, da uteče kopcu, pa ne leti daleko na čistinu, već se drži kuće, voćnjaka i živice. Živica je za nj prava tvrđava zaštićena bodljikavim trnjem, pa se u njoj ćuti siguran. U živici se skupe često cijela jata vrabaca i deru se kao djeca u školi, kad nema učitelja. Ali ako začuju kopca ili čije korake, svi se zavuku u živicu i utihnu kao na zapovijed I začudo, nijedan se ne ubode. Kobac se ne usudi do njih, jer bi se sav izranio. Ako udariš štapom po živici, trrr... izleti čitavo jato.

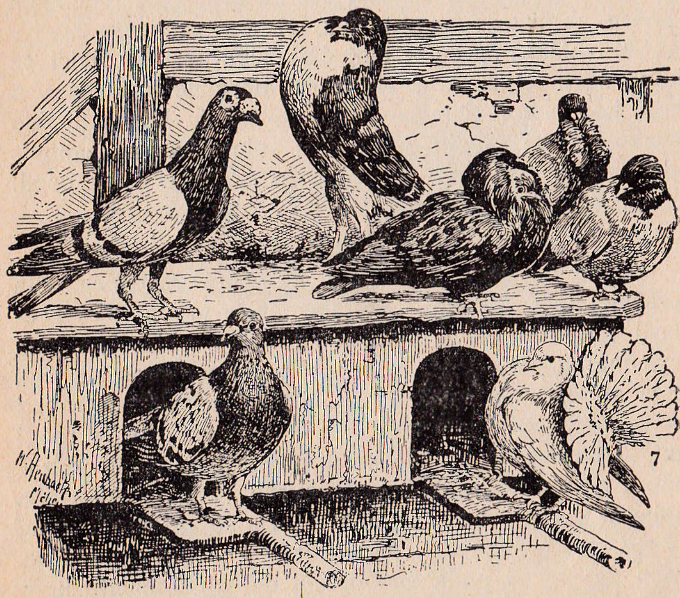

Lijepo mu je kad je ljeto, kad ima gusjenica, žita i prašine, da se po njoj vaja, ako mu je vruće. Gusjenica i hrušteva potamani svu silu, pa nam time mnogo koristi, ali u žitu, a osobito u prosu, počini dosta štete. Ali kad zaduvaju hladni zimski vjetrovi i zaviju snijegom svaki puteljak, e onda su za nj rdavi dani. Onda se ušulja kao kradljivac u hambar ili se zavuče u pojatu ili u sjenik, pa prevrne svaku travku, nije li gdje koje zrno slučajno zaostalo. Da se zaštiti od zime, zavuče se i u dimnjak i bude garav kao pravi odžačar. Treba da mu se onda smilujete i da mu dobacite koju mrvu hljeba, jer je i on stvor Božji!

Vrapci se drže čovjeka, pa prave gnijezdo gdje u žlijebu pod krovom ili na kakvu drvetu kraj kuće. Gnijezdo im baš nije lijepo ni uredno, već kojekako slupano. Više puta se nasele u lastavičje gnijezdo, dok je još ona na jugu, a to baš nije lijepo od njih. Pa ni to nije lijepo, što se gdjekad potuku kao nevajali dječaci, pa sve perje frca na sve strane. Ali se brzo i pomire, pa opet zapjevaju staru vrapčiju pjesmu: »Živ, živ!«

Golub.

Kad sijač sije žito, često se za njim šuljaju nepozvani pomagači i kupe zrnje, ali u svoj želudac. A kad žito dozrije, eto ih opet u polju, da žanju, što su drugi sijali. Ti nepozvani gosti u polju su golubovi. Kad klas uspravno stoji, ne mogu doduše uzeti ni zrna, ali kad žito polegne i kad se pokosi ili požanje, eto za njih

Golubovi pred golubinjakom. (U gornjem redu: Golub-listonoša, gušan i grivnjaš. U donjem redu: Obični golub i golub-paunaš.)

prostrta stola puna ne samo pšenice, već i grahora i drugog zrnja. Ako ih dođe veliko jato, bit će i velike štete. No čine i mnogo koristi. Ako nema žita, bacit će se na zrelo sjemenje kojekakova korova, pa u neku ruku nadoknade učinjenu štetu time, što tamane korov. U zimi im ne preostaje drugo već da se prikradu koko-

šima kod jela ili da čekaju, dok im gospodar baci koje zrno. Čovjek im rado pomogne, jer je njihovo meso vrlo tečno, pa će mu hranu platiti vlastitim mesom.

Golubovi lete za hranom u polje. Lete brzo i sigurno, jer imadu dugačka i šiljata krila i kratak vrat. Često ih upotrebljavaju, osobito u ratu, za prenošenje pisama (»golub listonoša«). Oči su im vrlo oštre, pa lako vide iz visine, ima li gdje kakovo zrno za njihov želudac. Zrna ne mogu smrviti, jer im je kljun za to preslab. No zato će se zrnje nakvasiti i omekšati u volji i predželucu, pa će ga onda jaki, mišićavi želudac lako mrviti i prokuhati. Golub guta i kamenčiće, pa kako se želudac čvrsto steže i rasteže, drobe kamenčići nakvašeno zrnje. Iznutra je želudac prevučen čvrstom, rožnatom prevlakom, da ga kamenje ne bi ozlijedilo.

Da se hrana može u volji dobro nakvasiti, pije golub dosta vode. Ne pije kao kokoš, već on može nosne šupljine zatvoriti i srkati vodu kao mi kroz slamčicu.

Nema oružja, da se brani od neprijatelja, pa je zato plašljiv. Sreća je za nj, što ima oštro oko, pa spazi jastreba izdaleka, i što dobro leti, pa mu može uteći.

Pitomi golub gradi gnijezdo u golubinjaku, no u gradovima ima golubova, koji slupaju kakogod gnijezdo iz slame i perja negdje pod krovom kao i vrapci. Golubica izleže do šest puta na godinu po dva jaja, iz kojih se izvale slijepi, gološavi čučavci. Mališi ne mogu zobati zrnja, pa ih moraju stari hraniti nekim sokom sličnim skorupu, koji se stvara u volji. Dobro je, što ih nema više nego dva; tko bi ih nahranio! Kad opernate i kad im ponarastu krila, polete i oni u polje za hranom.

Ima više vrsti golubova, a ima i divljih.

Dolazak proljeća.

Iza duge zime jedva smo dočekali, da nam zasja blago proljetno sunce. Dunuo je vjetar s juga, a snijeg,

koji je prekrio kao bijeli pokrivač polja i livade, doline i bregove, kao da se rasplakao za zimom: sav se ovlažio. Malo pomalo nestajaše ga. S brda su se slijevali potočići u potok, pa s njime u rijeku, a nabujala rijeka sva mutna i prljava valjala se nekuda daleko — u more.

Tek što se ukazala zemlja ispod snijega, već su prvi glasnici proljeća, visibabe i jaglaci pomolili svoje male cvjetiće kao da gledaju, kuda to ode snijeg i kao da kliču: »Baš ti hvala, što si otišao!« Domala se i usjevi sve jače zelene, pa i trava na livadama. Sve se budi od zimskoga sna. I djeca odskakala u polje, nabrala cvijeća, isplela vijence, okitila se njima, uhvatila se u kolo i zapjevala pjesmu proljeću:

»Oj zdravo proljeće i proljetno cvijeće!«

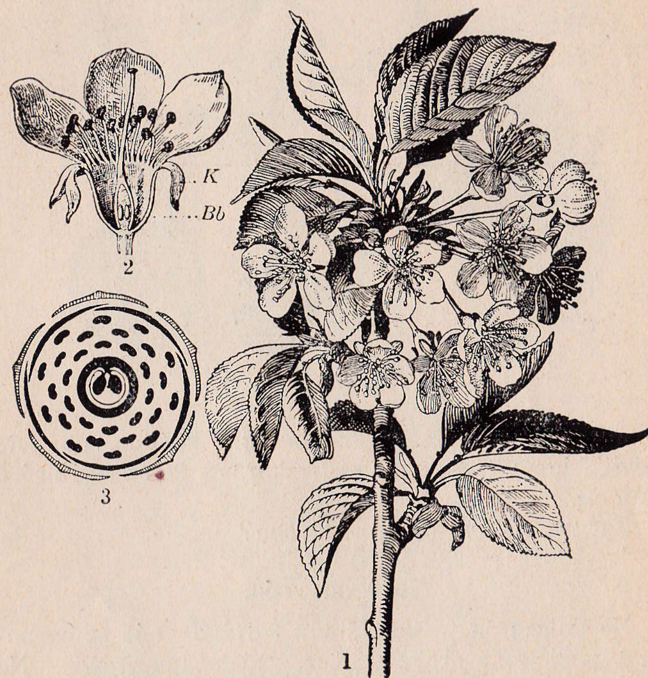
Trešnja.

Što li je to po voćnjacima i šljivicima, te se bijele kao da je po njima pao snijeg? Pitaj pčelice, koje baš onamo zujeći lete, pa će ti reći: »Zar ne znaš, da cvatu!« Nemaju pčelice ni vremena, da ti više pričaju, jer treba da obidu što više cvjetova. Ajdmo k prvoj trešnji, da vidimo, što to pčelicu mami k cvijetu.

Privini jednu granu, otkini koji od onih svjetića, što stoje u grumenima svaki na dugačkoj *peteljci*, pa ga pogledaj izbliza. Gledaš ga, diviš mu se, kako je lijep, *bijel i nježan* i kako divno *miriši*. *Pet latica bijelih kao snijeg* poredalo se u *vjenčić*. Latice su bile prije umotane u *pet zelenih lapova*, u *čašku*, a ti lapovi stoje sad izvana. Lapovi su štitili cvjetić, da ne pozebe i da mu vjetrovi ne naude. Usred cvijeta poredali se na *tankim nitima prašnici*, koji nose sitan prašak, *pelud*, no sve ih je dugim vratom nadvisio *tučak* kao da veli: »Ja sam tu glavni!« Pa i jest on glavni goso u tom društvu, jer bez njega ne bi bilo slatka trešnjina ploda. Ipak nijesu ni prašnici poslijedniji; ako na tučkovu *njušku* ne

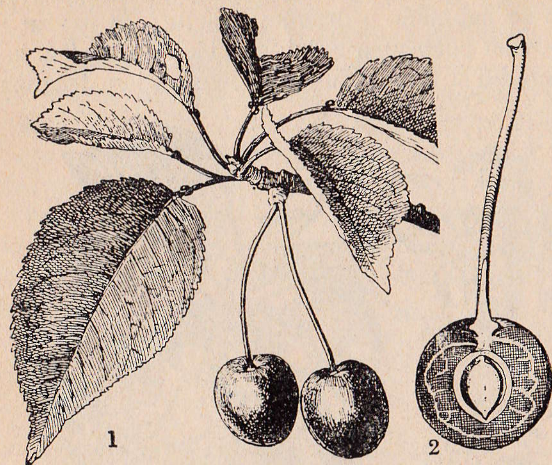

padne peludi, nikad od cvijeta nema ploda! No kako će pasti pelud na tučkovu njušku, kad prašnici stoje niže? — pitat ćete. Prenijet će ga pčele na rutavim ledima, koje su se naprašile u drugom cvijetu. Za uzvrat spremio je cvijet pčelicama u dnu *slatkoga soka*, koji će one preraditi u med. Tako oni ijepo jedan drugoga pomažu. Kad bude taj posao svršen, otpast će latice, koje su *svojom bjelinom i mirisom primamile pčelice*, pa i prašnici, jer nijesu više potrebni. A tučak će se pri dnu udebljati, pa će iz njega izrasti sočan *trešnjin plod*, koji tako vole jesti djeca i vrapci.

Grančica trešnje s cvijetom. (Ozgo je cvijet prerezan, da se vidi pestić, plodnica i prašnici.)

Samo nemojte, da prenaglo zagriznete u nj, jer ćete si slomiti zub na tvrdoj koštici. Radije spremite košticu i stavite jednu u jeseni u zemlju, pa će vam

Trešnjin plod.

niknuti nova trešnja. Razbijte koju košticu, pa ćete vidjeti, da je trešnja niknula zapravo iz one gorke jezgre.

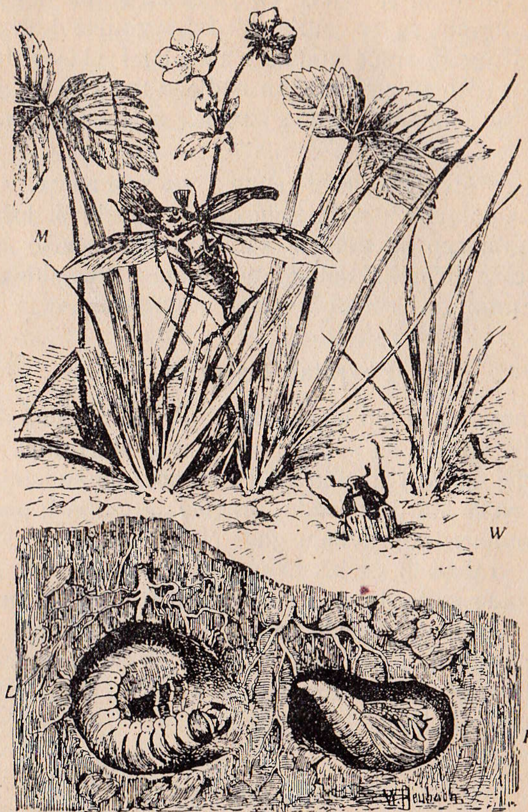
Zar nije to sve mudro uređeno?

Gosti na voću.

Ne dolaze na trešnju, šljivu i drugo voće samo pozvani gosti, naše drage pčelice, već i samozvanci. Ne dolaze, da budu od koristi, već da voćku nemilo opustoše: izjedu joj sve lišće, a ona jadna pruža gole grane u vis kao da moli za pomoć. Ti nezvani gosti su hruštevi i gusjenice.

Možda ste motrili kadgod uveče u svibnju hrušteve, kako brujeći lete uzduhom na sve strane. Ne lete baš osobito, jer im je tijelo zdepasto, a nije im to ni potrebno, kad je svaka voćka za njih prostr stô. Nanjuše mlado lišće ticalima, što ih imadu sprijeda na glavi, zakvače se za list kukicama, što su im na kraju nogu, pa jakim čeljustima brste kao pomamni.

Život hrušta. (L ličinka, P kukljica pod zemljom, W ženka upravo izlazi iz zemlje, M mužjak već leti.)

Vrlo su proždrljivi, a bude ih obično svake treće ili četvrte godine sva sila, pa načine silnih šteta, zato ih tamanite, gdjegod ih stignete. Ujutro se ukoče, pa ako

streseš voćku, padaju na tle kao kiša, a kokoši i patke hvataju na jagmu masnu pečenku.

A gdje su bili oni dvije godine? — pitat ćete. U zemlji. Tamo su se izlegli iz jajašca kao male ličinke, hranili su se jednu do dvije godine korijenjem bilja, a druge ili treće godine zakukuljili se. Iz kukuljica izišli su za nekoliko nedjelja mladi hruštevi, koji su istom do godine izmiljeli iz zemlje i poletjeli u kvar.

Mnogo štete na lišću učine i gusjenice. I one se znadu pojaviti u silnoj množini, a bilo bi ih još više, da ih neumorno ne tamane kao i hrušteve naše ptičice. A hruštevih ličinaka mnogo potamani krtica, koja zato i ruje zemlju, da ih nađe u njihovu skrovištu.

Povratak lastavica.

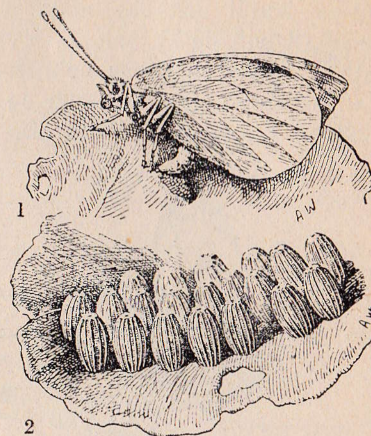
Jednoga dana eto naših lasta! Vratile su se s daleka juga, gdje su bile na zimovanju, u svoj stari dom. Nisu zaboravile na svoj stari kraj! Tu će opet da se ugnijezde. Ako su našle staro gnijezdo, pregledaju ga, je li podesno za stanovanje, popravljaju ga i čiste. Ako im ga oteo siledžija vrabac ili ga još nijesu imale, grade novo. Najradije grade gnijezdo pod strehom ili u staji, da im kiša ne pada na glavu. Grade ga od blata i slame, pa to slijepe slinom i za neko vrijeme svrše posao. Kad se osuši, oblože ga iznutra slamkama i perjem, da bude mekano i toplo, i kuća je gotova!

Gosti na kupusu.

I vi volite kupus, pogotovo, kad se u njemu kuha bravetina i ako je dobro začinjen, ali ima i takovih dobrijana, koji ga jedu onako na suho nekuhana i nezačinjena. Izjedu sve, a ostave samo rebra. Ti su nezvani gosti, koji se bez pitanja časte tuđim kupusom, gusjenice i puževi balavnjaci.

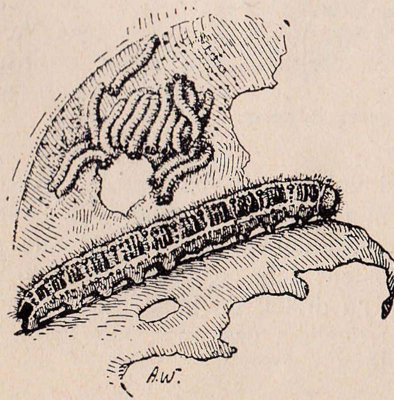

Otkuda su došle gusjenice na kupus? Izlegle su se tamo. Da si zavirio ranije na naličje kupusova lista, vidio bi tamo hrpicu vrlo sitnih žućkastih zrnaca. To su bila jajašca, iz kojih su se jednoga lijepog toplog dana izvalile gusjenice. Čim ti se one izvale, već žderu kao pomamne. Mnogo žderu, ali i brzo rastu. Koja poživi, te je ne pojede kakova ptičica, narast će do velike gusjenice, kakovu vidite na slici, a onda će se jednog dana odvući

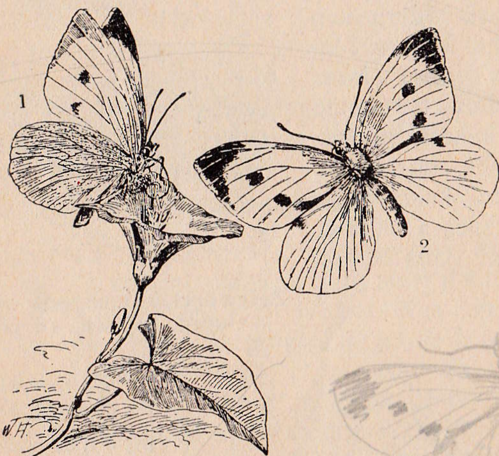

Ženka bijelca kupusnoga nese jajašca. Odozdo jajašca, ali povećano.

na kakav zid ili stup i tu se čvrsto zaprede. Velimo: »zakukuljila se«. Dobro umotana i zaogrnuta kukuljica lako prespava zimu. Nepomično stoji na stupu; mislio bi, da je mrtva. Prevario bi se! Čim u proljeću dobrano zagrije sunce, raskinu se njeni povoji, i gle čuda: mjesto od-

Gusjenica bijelca kupusnoga. Ozgo hrpa mladih gusjenica, ozdo odrasla gusjenica.

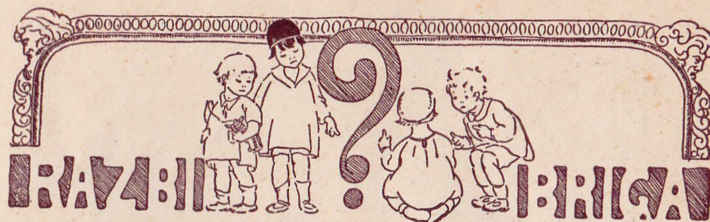
vratne gusjenice izletio krasan leptir s dva para bijelih krila i s crnim obrubom i točkicama na prednjem paru. Veselo leprši nekoliko nedjelja od cvijeta do cvijeta i siše rilcem slatki sok iz cvijeća. To mu je jedina hrana. Leptirica snese nekoliko hrpica jajašaca na naličju kupusova lista, iz kojih će sunce izvaliti gusjenice, i ugine. Lijep im je život, ako je i kratak.

Bijelac kupusni.

I puževi balavnjaci vole kupus, pa i zrele jagode. Oprezno pipaju d u g i m t i c a l i m a (»rogovima«), dok napipaju slasnu hranu. Na duljem paru ticala vide se sitne, crne točkice. Dosjetit ćete se, da su im to o č i. Trebaju im takove oči na dršku, da bolje vide na sve strane. Približite li se ticalima prstom, smjesta će ih uvući, jer su vrlo osjetljiva.

Puževi i gusjenice načine silu štete na kupusu, zato treba da ih tamanite, ako hoćete da jedete zimi masna kupusa!

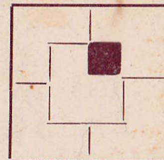

ODGONETKE IZ 1. BROJA.

1. Roko, okov, kosa. ovan. 2. Ruka, muka, buka, luka Vuka. 3. Tuđa ruka ne teče. 4. Suza+na = Suzana. 5. Srp. Svećenik. Knjiga. Sjena. Brada. Zvono.

Ptičar se nađe, ako se slika okrene naglavce, u lijevom uglu između granja.

Neobična oporuka. Sinovi su ovako razdijelili zemlju.

Valjano su riješili: *Jastrebarsko:* Ratimir Čorak i Mladen Čorak; *Novi-Vinodol:* Slavko Maričić; *Supetar* na Braču: *Erminija Pušić; *Tkalec gor.:* Ruža Zorčić, Ivan Fleiss, Slavko Car Cibenički; *Vel. Pisanica:* Pavao Torbašinović; *Zagreb:* Veljko Novak, Zlatko Leitner.

ZAGONETKE.

(Od 1 do 6 od Veljka Novaka iz Zagreba.)

1. Zagonetka u četvorini.

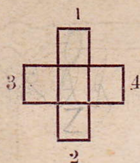
	1	3	5	7	9	
1						2
3						4
5						6
7						8
9						10
	2	4	6	8	10	

1—2 Planina u Dalmaciji,
3—4 Kovina,
5—6 Grad u Grčkoj,
7—8 Odgovor na pitanje „kuda“?,
9—10 Podmorski radnik.

2. Pitalice.

1. U vodu ide živo, iz vode mrtvo?
2. U zemlji se rodim, u visini živim, a kovinom se odijevam?
3. Živo nije, vazdan bije, ništ' ne ije?
4. Vazdan kuka, a nije joj muka?

3. Zagonetka u krstu.

Od 1—2 Ime mučenika iz biblije,
„ 2—1 Nikomu nije drag,
„ 3—4 Muško ime,
„ 4—3 Dio crkve.

4. Stepenice.

. Suglasnik.
. . Mjera za površine.
. . . Luka na Jadranskom moru.
. . . . Rijeka u Srbiji.

5. Posjetnica.

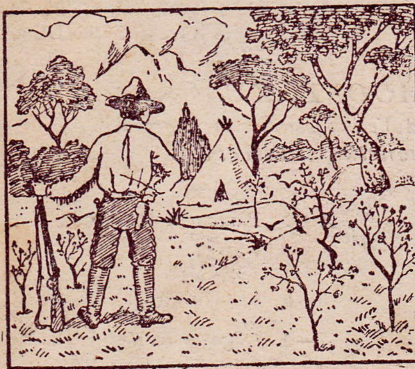
ŽIVAN DAR

Iz kojeg je mjesta?

6. Šarada.

Sa „m“ rijeka svaka me ima
Sa „a“ sam mjera korisna svima,
Sastavi sada te riječi dvije,
Pa ime ti grada teško pogodit nije.

7. Gdje je drugi lovac?

U Africi divljoj, pustoj,
Dva se lovca u lov kreću,
U šikari ne bil' gustoj
Uhvatili dobru sreću.

Ali tamo sunce pali
Baš žestoko s modrog neba,
Pa se jedan u hlad svali,
Jer počinka njemu treba.

I dok drugi stražu straži,
Dotle prvi mirno spava,
Ajde. pobro, pa mi traži,
Gdje mu leži trudna glava?

Priredio: Zlatko Špoljar.

Izdavač i urednik: Zlatko Špoljar, Zagreb, Mandaličina 18. Tisak Nadbiskup. tiskare.